

Z JAKICH CZĘŚCI
SKŁADA SIĘ MOWA?

RENATA
PASYMOWSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program edukacji wczesnoszkolnej w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Agnieszka Karczewska-Gzik
Recenzja merytoryczna – mgr Maria Ferenc
mgr Jadwiga Iwanowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
mgr Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Czas trwania zajęć:

2 godz. lekcyjne.

Temat:

Z jakich części składa się mowa?

Cele główne:

- uświadomienie uczniom, czym jest mowa, jaki ma cel i funkcje,
- wdrażanie dzieci do wyodrębniania części mowy,
- rozwijanie umiejętności klasyfikowania części mowy,
- doskonalenie funkcji językowej i bogacenie słownictwa,
- wyzwalanie potencjalnych możliwości tkwiących w uczniach,
- eliminowanie braków dydaktycznych poprzez dostosowanie metod pracy.

Cele operacyjne – uczeń:

- użyje mowy w różnych okolicznościach, wyodrębni części mowy, dokona klasyfikacji mowy według podanego przez siebie warunku, skomponuje warunek do wyznaczonej grupy słów, ułoży wypowiedź z użyciem słów z różnych kategorii, będzie współpracował z grupą, skorzysta z pomocy rówieśników, skupi uwagę na zadaniu, zapamięta dzięki skojarzeniom.

Metody:

twórczego rozwiązywania problemów, gry dydaktyczne, waloryzacyjne, pracy we współpracy, scenka rodzajowa.

Formy pracy:

zbiorowa, w parach, w grupie.

Środki dydaktyczne:

karty obrazkowe, wyrazy na kartonikach, zestawy wyrazowe na kartach pracy, nożyczki, papier.

Przebieg zajęć:

1. **Zapoznanie z tematem i celami zajęć, określenie NaCoBeZU** – używanie mowy stosownie do okoliczności, podział mowy na części według warunku, formułowanie warunku do podanej grupy słów, współdziałanie w zespole.
2. **Spotkanie w Literkowie.** Uczniowie oglądają scenkę rodzajową, w której uczestniczą **Literki, Sylaba, Wyraz i Zdanie**. „W Literkowie zawrzało od kłótni na temat ważności. Każdy uważał, że jest najważniejszy w tworzeniu mowy, i podawał swoje argumenty. (Nauczyciel zaprasza dzieci do spontanicznego wchodzenia w rolę bohaterów). Nagle zjawił się **Burmistrz**, który wszystkich pogodził, mówiąc, że

w mowie wszyscy są równie ważni. Bez liter nie byłoby sylab, a bez nich wyrazów. Gdyby nie wyrazy, nie istniałoby zdanie. **Burmistrz** poprosił także o współpracę, bo w przeciwnym wypadku zostanie zakłócone nadawanie lub odbiór informacji”.

3. **Komunikowanie się w j. polskim. Zabawa w nadawanie komunikatów: ustnych, pisemnych i za pomocą mimiki, a także gestów.** Uczniowie, pracując w grupach, mają przekazać kolegom informację w dowolny sposób. Odbiorcy odgadują treść i rodzaj. Reagują także na zakłócenia.
4. **Wyrażanie ekspresji mowy.** Zabawa w odgadywanie uczuć. Grupy prezentują dowolny komunikat z gazety tak, by inni rozpoznali rodzaj emocji. Praca kończy się konkluzją, że emocje zakłócają przekaz.
5. **Wydzielanie zdań i wypowiedzi z potoku mowy.** Uczniowie **pracują w parach** i odcinają tyle pasków papieru, ile wypowiedzi i zdań słyszą. Nauczyciel prezentuje tekst, a uczniowie sprawdzają poprawność wykonywanych zadań. Zdanie sprawdza poprawność.
6. **Podział zdań i wypowiedzi na wyrazy, czyli części, które wyrażają sens.** Uczniowie nacinają paski na wysłuchaną ilość znaczeń. Ponowne sprawdzenie. **Wyraz** ocenia wykonane zadania.
7. **Praca w zespołach. Kształcenie myślenia matematycznego.** Grupy otrzymują kartoniki z wyrazami i mają je posegregować. Wykonują to zadanie intuicyjnie.
8. **Porównanie efektów prac uczniów. Kreatywne rozwiązywanie problemów.** Poznanie różnych punktów widzenia.
9. **Przydzielenie zbiorów wyrazów do podanej kategorii:** nazwy, cechy, czynności, określenia. Uczniowie pracują w grupach i podejmują zbiorową decyzję.
10. **Sprawdzenie wykonania zadań połączone z argumentowaniem.**
11. **Układanie wypowiedzi z użyciem słów z każdej kategorii. Komunikowanie się w j. polskim.** Grupy losują wyrazy i łączą je w znaczeniową całość.
12. **Zabawa zbiorowa w wysłuchiwanie kategorii.** **Burmistrz** podaje słowo, a uczniowie mają zareagować na nie ruchem i gestem, np. czynności – bieg w miejscu, nazwy – postawa baczność, cechy – skrzyżowanie ramion, określenia – ruchy kreślone ręką w powietrzu.
13. **Podsumowanie.** **Burmistrz** zadaje uczniom pytania kontrolne dotyczące spotkania.
14. **Ocena zaangażowania uczniów.** Nauczyciel bierze pod uwagę możliwości uczniów, zwłaszcza tych ze SPE.

Komentarz metodyczny

Nazwy części mowy są niezwykle trudne dla dzieci w młodszym wieku szkolnym, zwłaszcza tych ze SPE. W związku z tym należy znaleźć słowa haki, na których zbudujemy ich pojęcia w świadomości dzieci.